

De nō tollendis

Christi & sanctorum Imaginibus: contra
heresim Fælicianā sub Carolo magno
damnata: & iam sub Carolo. V. renācē
tem decisio.

D. SEBASTIANO Sperantio p̄suli Bri-
xinēsi dignissimo. Ioan. Eckius. S.D.P.

Quoniam Eminenti Reuerēdissime antistes: cū
rediēs ex vrbe ad te diuerterem:
quē de veneratione sanctorū ser-
monem cōtulimus. Ingolstadiū autē attingēs
cōperi Ludderanā factionē omnia mala ma-
chinātem: imagines quoq; crucifixi: diuę Ma-
rię ac sanctorū: e tēplis submouisse. Itaq; mox
animū adieci: vt vsus imaginum rationē: an-
tequā seueriora studia í manus desumerē: bre-
ui scriptione exararem. Iam opusculū illud a
pluribus desideratum studui publicare: Sub
tuis auspiciis: tuoq; nomini dedicatū. Nā & si
ingenii tui dotes: singularis eruditio: ac p̄sta-
biles animi virtutes maiora mereāt: qui olim
in studio nostro Ingolstadiēñ. stipēdia litera-
ria merens: tuis meritis exigētibus gradatim
p̄ dignitatū ordines vsq; ad pontificale fasti-
gium ascendisti. Tanta tñ tua est humanitas:
tanta modestia: vt minutiora ista: a beneuolē-
ti p̄fecta animo minime asperneris: tibi ergo
hunc laborem exhibeo: & per te mundo. Va-
le p̄sul vigilantissime: Ingolstadii. VIII. Iulii an-
no salutis. M. D. XXII.

In nomine tuo dulcis Iesu.

Proloquium.

Antis heresum tumultibus in orbe christiano passim exurgētibus: quos non existimet tempora nouissima esse a S. Paulo prædicta, quando

2. thim. 3.

erunt homines seipso amantes: cupidi: elati: superbi: blasphemii: Parentibus non obedientes: cum quottidie & ab Aquilone: vnde prædatur omne malū: & ab aliis partibus: noua heresum dogmata: contra ecclesiam: contra sanctos: contra deum ipsum: spargi percepimus.

Hiero. i.
cum concord.

Et cum similes habeant labras lactucas: mali præceptores: corruptos nanciscuntur sectatores: quia doctrinam sanam non sustinent: sed ad sua desideria coaceruant sibi magistros prurientes auribus: & a veritate auditū auertunt: quibus frustra quicquā prædicatur: non plus quam si furdo fabula narretur. Vnde obduratis & pertinacibus illis nihil in præsentia scribere intendo ab apostolo edoctus. hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem deuita: sciens quia subuersus est: qui huiusmodi est: nam in profundum malorum: monstra illa Ludderum: Carlstadium: & Melancthonē venisse liquet: ideoque continentur. At paruulis in solatiū fidei hic instructionē scribere

2. thim. 4.

Thim. 3.

puer. 18.

a ii

re decreui: quo a lupis illis non circūuenian-
tur i sua simplicitate: circa imagines crucifixi
& sanctorum eradendas: sicut strennue iā cir-
ca hoc desudant: pellē ouinam lupino cordi
assuētes: quasi receptissimus ecclesie vsus: ab
ipsis apostolis ad nos dimanatus: species sit
idolo latrię & superstitionis: quod quā impie
& blasphemę filii Belial affirmant. Deo opti-
mo maximo sua clemētissima gratia adiuuā-
te: iā iam cōmōstrabo. Te autē moneo lector:
ita te deus amet: & sancti tibi patrocinentur:
sepositis priuatis affectionibus: in ipsissimam
veritatē obtuitus mētis figas: & matrē tuam:
spōsam christi: sanctam ecclesiam audi: & de-
creta eius obserua.

¶ Deus inuisibilis visibilis: factus est: ac figu-
rabilis per verbi incarnationem. Cap. I.

Non autem expectet lector: vt vene-
rationē sanctorū hic excutiā: ac re-
liquiarū eorūdem: quāuis & in hac
re insigniter pro solita furiant teme-
ritate. Nam horum trifis abunde satisfacit di-
uus Hieronymus: qñ monstrum illud: vigilan-
tium huiusmodi hēresibus plenū: gladio spiri-
tus sacrarum literarū: vicit & pstrauit: Dunta-
xat hoc saxum voluam: vt ostendam & tuear
bonum esse totius ecclesie ritum in ponēdis

Hierony.
August.
lib. 22. de
ei. dei. ca. 8

crucifixi & sanctorum imaginibus: & eum qui deponendas censet imagines aut eradendas: hostem esse fidei catholice: heresi infectum: ac a comunione fidelium precipuum: ad quod comprobandum: & si sufficeret totius ecclesie autoritas: tot seculis probatissimorum virorum usus: pro solatio tantum fidelium altius ordiamur: cum Io. Damasc. dicentes. Quod cum deus suapte natura: inuisibilis sit: incorporeus: & incircumscrip-
tibilis: figurari etiam non poterat: cum figura lineis terminetur & circumscribatur. Itaque insipientie magne foret diuinitatem figurare: aut huius imaginem corpoream exhibere: & hec forte vna fuit causa: cur imaginum usus in veteri testamento rarior fuit: & minus tritus: vti locupletius in calce dicturi sumus. At cum venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere: factum sub lege: & verbum ineffabile caro factum est: & habitauit in nobis: & habitu inuentus vt homo. Non iam vt abrahamae visus est in specie hominis: non vt prophetis: sed secundum veritatem factus homo propter nostram salutem. Non enim assumpsit deus corpus phantasticum: aut coeleste aut aereum: vt impii heretici Manichei: Valentiani ac Appollinariste senserunt: sed verus deus christus: ac verus homo diuersatus in terra cum hominibus:

Damasc.

Ad Gal. 4
Iohan. 1.

Ad Phil. 2

operatus miracula: passus: crucifixus: mortuus:
& sepultus: resurgens deinde ascendit in coe-
lum: quæ omnia sicut secundum veritatem
gesta: ita etiam visa ab hominibus: & scripta
sunt. Hac ergo ratione expensa: facile capit
fidelis: quoniam pacto infigurabilis iam figu-
retur: cum inuisibilis factus sit visibilis. Sicut
enim oculis humanis obiecit presentiam suam
ita & pictor prius visa potuit exhibere huma-
no sensui & visui. Sicut per omnem ecclesiam
crucifixi imago affigitur sub visibili specie, Sic
& mater Maria: apostoli: & Iudei: corporeis
oculis passionem Christi & suffixionem ad cru-
cem viderunt. liquet iam inepte aliquem arguta-
ri: non fuisse in veteri lege: hunc imaginum usum
itaque & in lege gratie hunc explodendum: at
plura de hoc in calce operis.

¶ Christus primus author imaginum in ec-
clesia de Abagaro & Veronica. Ca. II.

Maligni autem hostis astutiam. ac ho-
rum hominum temeritatem: præ-
ueniens saluator: qui incepit face-
re & docere: hunc imaginum usum
primus exhibuit: cuius rei Ioan. Damascenus
meminit lib. 4. Theologie sue dicens. Fertur
quædam hystoria: quod dominus Abagaro
Edesenorum civitatis regi: qui pictorem mi-

Damasc.

ferat: vt domini similem pingeret imaginem
non valente autem pictore ob resplendentē
faciei suę claritatem: ipse vestimentum suę fa-
ciei diuinę & viuificę applicans: in vestimen-
to sui ipsius imaginem absterfit: & sic desyde-
ranti misisse Abagaro. Hanc hystoriam plu-
ribus prosequitur Eusebius Cæsariē. eccle-
siasticus scriptor diligētissimus. lib. I. ecclesia-
sticę hystorię per tria capita vltima: affirmās
se ista habuisse ex archiuis publicis Edissenę
ciuitatis: in qua tunc Abagarus regnauit &
quod reppererit scripta in chartis: quę gesta
regis Abagari antiquitus seruata cōtinebant
& vt maiorem faciat fidem renarrat copias
epistolarum vtrunque missarum per Ananiā
cursorem. Nam mitissimus Iesus Abagaro re-
scripsit: se impræsentia ad ipsum venire non
posse: expleto autē opere ad qđ a patre desti-
natus erat: post ascensionē suam: se missurum
vnum discipulorū: qui eum a morbi molestia
leuaret. Misit autē S. Tho. illuc S. Thaddeum
vnū ex septuaginta discipulis qui Abagarū &
sanitati restituit: & i recta fide Christiana for-
mauit. Hic ergo hēmus autorē imaginū: ipm
xpm saluatorē nr̄m: quo p̄cipe & ductore: tu-
tissima est ecclesia imaginum: vfu: contra per-
fidissimos istos cerberios canes: tam solēni r̄e

Eusebius.

S. Tho.
S. Thad.

tul ecclesie oblatrātes. Adseruatur hodie hec imago Genuę in ecclesia. S. Bartholomei de eremineis. Cantatissima est hystoria Veronię: q̄ cum dño nostro in amarissima passione laboranti in exitu: sudariũ exhibuisset quo sudores doloris abstergeret: saluator iã de hoc mundo exiturus: visibilem sui imaginem: charis suis reliquere voluit & faciei sue sacre imaginem sudario impressit: ac veronię restituit: sicut hodie in Vrbe adseruatur: & peregrinis aduentātibus: statis diebus religiosissime mōstratur. Desinat ergo humana temeritas: Imaginum vsus in ecclesia calūniari: qui dominũ deum nostrum habet autorẽ & inceptorem.

¶ Imaginum vsus ab Apostolis & S. Luca datus. Cap. III.

Sicut autem imagines ab ipso Saluatore nostro ceptæ sunt in ecclesia: ita imaginum veneratio: crucifixi: Dei: paræ virginis: & reliquorum sanctorum ac famulorum Christi ab apostolis creditur esse profecta: q̄ sancta apostolorum traditio: etiam si scripto nõ inueniatur: non tñ proptinus negāda est: cum multa talia habeat per receptionem: vt alibi fusius tractabimus: tñ in presentia sufficiat: quod Damascenus Gręcus autor inducit a simili: quoniã nõ fortuito ado

Veroni.

Damasc. li.
4. ca. 13.

ramus ad orientem: sed ex patrum & apostolorum traditione: cum tñ ex Ezechiele cōstet Ezech. 8.
 ex diuina ordinatione iudeos ī veteri lege ad occidentem orasse: & huiusmodi fuisse traditiones Apostolorum viua voce interdū absq; scriptis: ex S. Paulo facile deprenditur cū ad Corinthios plura scripsit de sacramēti Eucharistię cōmunionē: in fine subiungit. Cetera cū i. Co. xi.
 venero disponam. Erat ergo aliqua dispositurus apud Corinthios pręter descripta ambabus epistolis: & ab initio eiusdem capituli laudat Corinthios ab obseruantia traditionū suarum dicēs. Laudo autē vos fratres: quod per omnia mei memores estis: & sicut tradidi vobis: p̄cepta mea tenetis. Et exp̄ssius ad Theſſalonicē. docet: aliqua scriptis: aliqua viuavoce ab apostolis esse tradita: cum inquit. Itaq; fratres state & tenete traditiones quas didicistis: siue p̄ sermonē siue per epistolam nostrā. P̄iora omnia roborantur ex eo: quod S. Lucas discipulus dñi & euangelista: diuę virginis effigiē efformauit ac in tabellis depinxit: sicut vna religiose adseruatur in vrbe in Ara celi apud cordigeros: vna etiā extat Frisingę in eade cathedrali ducatus bauarici. Sic imago virginis Marię Ludouico imperatori. iiii. Ludo. Impe.
 in somnis data est cum iussione vt in loco ei

dem tunc nominato monasterium erigeret: quod etiam catholicus princeps postea religiose est executus hanc semp secum deferens in manica imaginē: licet pōderosam: ad locū destinatū ETAL. Neq; tot seculis vsq; in hūc diem: aliquis artificū: vel omnino vllus hominū potuit iudicare aut cognoscere: cuiusmodi tñ materię esset hæc imago. Vetus quoq; testamentū non omnino fuisse sine imaginibus: luculētissime nobis p̄ceptum dñicū indicat i Exodo. vbi ad Moysen iquit. Duos quoq; cherubin aureos: & productiles facies ex vtraq; parte oraculi, Cherub vnus sit in latere vno: & alter in altero. Vtrūq; latus ppiciatorii tegant expandentes alas: & operientes oraculum respiciantque se mutuo versis vultibus in ppiciatorium vide quā signate describat sacra littera has duas imagines efformandas: ita & Salomon plures imagines in templo posuisse dicitur.

¶ Imaginum vsum esse Antiquum i eclesia: ex Eusebio: Augustino: Hieronymo: & Ambrosio pbatur. Cap. III.

Qorro non attinet dicere: quanta religione Constantinus. I. Christianissimus Imp. crucis imaginem sibi coelitus ostēsam: fuerit profecutus: cū notior sit si

Etal.

Exod. 25.

deli hæc hystoria quã Troiana. Sub quo op-
timo p̄cipe: editiores ecclesiæ edificatæ: fre-
quentissime festiuitates a christianis publice
celebratæ: cū ecclesiarū dedicationibus: Sub
quo sacerdotia & ministeria ac omnia quæ
ad religionis obseruatiã ptinebant: magna
refulgebant gratia: vt Eusebius Cæsariẽ. te-
statur & hunc laudabilem fuisse ritum fide-
lium S. Augustinus. lib. II. de uisitacione in-
firmorū testatur: vt morituris & crucis & cru-
cifixi imago exhibeatur: quem morẽ omnes
adhuc obseruant veri christiani in hunc diẽ:
verba Augustini subnotare placuit. Habẽt si-
quidem Christianorū archana illius domini-
cæ crucis quasi quoddã venerabile monimẽ-
tum: quod de crucis ipsius imagine: crucem
cognominant: quod & nos omni ueneratio-
ne dignissimum fatemur. Adiicitur em̄ supra
crucẽ patientis hominis imago: per quod sa-
lutifera Iesu Christi nobis passio renouatur:
Hãc cõplectere humiliter: uenerare supplici-
ter: & hæc ad mēoriã tibi reduces. Tu aut̄ bo-
ne Iesu qui p̄ me p̄dēs ita passus es misereri
mihi digneris: & p̄sta: vt q̄ mihi mortuus es
& ad hoc mortuus es: vt mūdo moriẽs tibi ui-
uã bone Iesu. Sic S. Hiero. suadet Eustochio
ad omnẽ gressum pingere crucis signum. Et

Eusebi.
Augu.

Hiero.

Ambro. sanctus Ambrosius in oratione de cruce hor-
 tatur nos: vt in Iesum qui nos a morte libera-
 uit semper aspiciamus: Longum esset enume-
 rare: quomodo deus mirabili sua potetia: vio-
ad. S. cru- latorum imaginum sacrarum adultus est: Suffice-
cem. re nobis Germanis debet mirabile factum Mo-
Moguntia guntiae: quando imaginem crucifixi pditissi-
 mus aleator violauit: qua rem graphice Theo-
Gresmun- dericus Gresmundus carmine descripsit: no-
us. tissima est in Comitatu Zolresi: Constantien-
Zolren. dioecesis hystoria: qm sagittarius a diabolo per-
 suasus sagittam imagini saluatoris infixit: vn-
 de cruor sanguis mox effluxit. Quod si deus
 iratus: modo non vlciscitur imaginum erasores:
 cogitent homines maleuoli id qd veteri vsur-
 patum est puerbio. deus lanatos habere pe-
Val. maxi. des. Et quod Valerius maximus inquit. Len-
 to gradu ad vindictam diuina pcedit ira: gra-
 uitatemq; supplicii tarditate compensat.

¶ Rationabile esse imaginum vsu Quia
 laicos instruat: & i sanctos referat. Ca. V.

H Actenus satis actum est. Imaginum
 vsu i ecclesia semper fuisse: at nuc
 ordo ipse ex postulat: vt & eum ra-
 tioni cosentaneum explicemus: vtilem & fer-
Ratio. I. me necessarium. Vbi in primis occurrit nobis
Imaginū. hunc imaginum vsu pro plebeis & analpha-

beticis esse quasi necessariū: nam vt vere Ioā-
nes Damasc. expendit: quia nō omnes literas Damasc.
norunt: neq; lectioni incumbūt: patres nostri
cōfenserunt: veluti quēdā trophea hęc in ima-
ginibus representare ad promptam memoriā
Et hoc est quod vulgo dicit: Pictura est lay-
corum scriptura. Hanc rationē Gregorius pa-
pa. ii. p̄scribit Seruio Massiliē. episcopo di- Greg. pa.
cens. Nam quod legentibus scriptura: hoc &
idiotis p̄stat pictura cernētibus: quia in ipsa
ignorantes vidēt: quod sequi debeant: in ipsa
legunt qui literas nesciunt: vnde & p̄cipue
gentibus pro lectione pictura est. Et non scio
quomodo rudes in tanta multitudine de sa-
cris fidei nostræ mysteriis informari possent
melius & recordari tenacius: quā p̄ huiusmo-
di imaginum vsū: & hęc vna ratio sufficere
debet: cur sancta ecclesia vsū imaginū assū- Ratio. 2.
psit. Porro aliam rationē adfert Damascenus Damasc.
ex S. Basilio. quia magnus in diuinis Basilius
& deifert dicat: imaginis honor ad exēplaris
transfertur honorē: quare cultus ac obsequia
imaginibus exhibita cum sanctorū: tum cruci-
fixi ad ipsum crucifixum & sanctos velut ad
prothotypum: imaginisq; veritatem trāsferū-
tur. huius rei gratia inquit Mosaicus populus
tabernaculum in circuitu adorabat: imaginē

& formam gerēs cœlestium: quare dixit deus Moyſi: vide feceris omnia ſecundū formā tibi oſtenſam in mōte. Quare iſta imaginis in imagatum facta relatio: vſum imaginum purum reddit & ſyncerū: vti in calce: dū ad obiectiones puenerimus: latius explicabimus. Ergo ſicut per imagines layci inſtruuntur in prima ratione: ſic per ſecundam docētur referre omnem animi conatum in imagatum: ne vane circa imagines orientur.

¶ Rationabilē eſſe imaginū vſum: quia recordari faciant intuentem. Cap. VI.

Tertia imaginū ratio. **E**T ad hoc quoq; confert imaginum vſus: quod memoriam & recordationē Chriſti ac ſanctorū frequētius ſuggerit & tenatius inſigit: nā ſic in eccleſiis: in publicis ſtratibus: ſignum triumphale crucis: imago virginis Marię aut alterius ſancti erigitur: vt dum fidelis imaginem aſpexerit: ilico mens eius ad recordandū redemptionis myſterium excitetur: vnde conſectarium eſt imagines nō ſolum inſtructorias eſſe: ſicut reuera ſunt laycorum: ſed etiam monitorias & quaſi interpellatrices: dum nō ſolum nudam rei gerunt ſimilitudinem: ſed & ad aliquid faciendum aut orandum videntem excitant & impellunt. Quotusquiſq; enim eſt probe fidelis:

qui in itinere diuæ virginis præteriens figuram: non mox excitetur ad salutationem angelicam ei offerendam: quæ modo cum filio triumphat in cælis: aut si crucifixi imaginẽ intueatur quispiam: an non mox subit eius memoriam amarissima Christi passio: quasi domino ad eum illud Hierem. in Tre. in clamate. O vos omnes qui transitis per viam: attẽdite & videte: si est dolor sicut dolor meus. Quis autem erit tam durus? quis quis tam ingratus: qui non gratias agat saluatori nostro pro redẽptionis mysterio: cum illius viderit imaginem ac tanti mysterii representationem: p̄sertim cum nihil aliud æque petat Christus a christiano: quam iugem suę passionis memoriã. in quã rem multa a S. Bernardo: Anselmo & aliis diligenter & religiose scripta sunt. Qui ergo imagines auferre molit̄: nihil aliud laborat: quam vt memoria passionis Christi & sanctorum suorũ minuat̄: quod opus diaboli fore: nullus christianus ignorat: in re tam cõperta: nõ oportet plura prodigere: cum alioquin ex philosophorum: & Rhetorum disciplinis plura afferre possemus: memoriam potissimũ imaginibus iuuari.

¶ Ut ad imitationẽ prouocent laudabiles sunt imagines. Cap. VII.

Ccedit aliaj nō pœnitēda imaginū
protectoria ratio quod ad imitan-
dum: caste: pie: ac vere Christiane
viuendum fideles inuitent & puo-
cent: quēadmodum enī prisci in republica bñ
constituta. Heroum ac fortium virorum p̄cla-
ra facinora: statuis: marmoribus: colūnis: pi-
cturis & carminibus referebant: ne ingrati vi-
derentur: & posteri aculeo illo instigati: facta
eorum emulatione imitari studerent. Ita ī am-
plissima Christi republica: sancta dei ecclesia:
inquit Damascenus: statuas sc̄tis erigimus &
visibiles imagines: vt nos ipsi animate statue
& imagines ipsorum: virtutum imitatione effi-
ciamur. Et ī alio loco ait. Similiter & sanctorū
fortia facta preparāt nos ad fortitudinem: &
zelum: & imitationem virtutis illorum: & glo-
riam dei. Quod si Egyptii: Assirii: Persæ: Græ-
ci: Romani: Germani: & modo Veneti tā gra-
ti fuerunt viris de Rep. benemerētibus: vt eo-
rum monumēta posteritati dedicarunt. Cur
nos christiani ingratiore essemus sanctis dei
plusq̄ Heroicis viris: cum honor qui exhibet
benignis gratisq; conseruis: beneuolentiæ ad
cōmunem dñm p̄ferat iudicium. Possem
si vacaret per omnia virtutū genera discurre-
re: & locupletissima adferre sigillatim sancto-

rum exempla memorabilia q̄ longe superent
Heroum; Græcorum; aut Romanorū præcla-
ra facinora; sed in re cui libet obuia; nolo esse
prolixior; cum in sola passione Christi recogni-
tādo: omnium reperiantur pctōrū remedia.

¶ Deuotionem auget imaginum vsus.
Capitulum. VIII.

Motissimam autem imaginum cau-
sam existimarim: qđ imagines nō
solum instruūt nos ad recordatio-
nem Christi & sanctorum euehūt
fideles ad imitandū inuitant; sed & quia de-
uotionis affectū excitant. Animus enim ipse
ex subiactibus sensibus & p̄sentariis signis:
vehementius concitatur & inardescit: ita Au- August.
gustinus lib. ii. de visita. infirmorum hoc affir-
mat. Sunt quædam extraria signa: pigritatis
etiā fidei aliquando excitatoria: & quasi quā-
dam compunctionem penetrabilibus suis figē-
tia: quę & christianitatis religio vult obserua-
ri: & amicorum ad infirmos conuenientium
deuotio gaudet adimpleri: idem testatur Be Beda,
da, Imagines fieri nulla littera diuina vetuit,
harum etenim aspectus multum cōpunctio-
nis solet p̄stare contuentibus, & eis qui litte-
ras ignorāt. quasi viuam de Christi passione
exhibēt recordationē. Mira tradūt Ethnici,
b. i.

de imaginibus ad mouendum animos aptis: qd ergo deesset imaginibus crucifixi: Marię: & sanctorę, quin & hęc affectus hoim ac acie mētis ad supna & diuina moueāt & excitēt! Quis enim eloqui posset: tātam animi deuotionem: quam sanctus Bernar. ante imaginē Christi in cruce sepissime cōcepit! quis vel cogitare sufficit totius mētis ardorem ac animi flammam in S. Francisco: dum Christi imaginem tam forti imaginatione cōplexus est: tāto flagrauit incendio: vt ab illo stigmatis suę passionis instar donatus fuerit. Mille sunt huius rei exempla passim in hystoriis passim in ecclesiasticis scriptoribus annotata. Ex qbus omnibus est manifestarium: cum tot afferat i ecclesia dei imaginum vsus: vtilitates: eos qui imagines eradendas censent damna & incōmoda cōtraria velle in ecclesiam dei inuehere: puta in laycis ignorantiam: in cōmuni obliuionem: pigritiam: & ariditatem: cum potissimum hoc tēpore: quo refriguit charitas multorum: plura deuotionis adminicula ac pmo tiua erigenda erant: non antiqua præsidia & auxilia auferenda: sed malus homozizanium vult mittere in agro dominico. Non enim potest hoc cōsiliū venire: nisi ex parte dyabolo: qui dolet super fructibus ex vsu imaginū

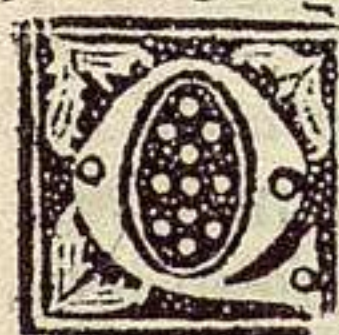
Bernar.

Francisc.

cum prouenientibus: & ab imaginibus ipsis crucifixi & sanctorum terretur & fugatur: vti ex historia de S. Christophoro liquet.

Christo.

Quibus imaginibus fuerint aduersati. Cap. IX.

Vamuis iam dictorum ratione habita & diligenti examine: non existimem fidelem dubitare. quin bonus: utilis & ferme necessarius sit imaginum ritus: qui ab ipso Christo salutis nostræ autore: initium sumpsit: tamen ad pericula & incommoda vitanda: præstat scire: a quibus: & quo tēpore: diuexata fuerit ecclesia a perditissimis hominibus in vsu & ritu imaginū. Ab initio Damascenus testat̃ fidelibus exprobrari. qđ saluatoris nostri & reginæ nostræ deiparę imaginem: insuper & reliquorū sanctorū & famulorum Christi adorent & veneretur: cum autem Damascenus vicinus fuerit ecclesię primitiuę martyrū: vt qui circa annū saluatoris. CCCXC. floruerit: illico apparet demonē cessantibus tyrānorū persecutionibus: & ecclesiis ac aris publice erectis & ornatis: voluisse imaginū vsu ac ritū (velut re sibi noxiam: fidelibus aut salutarem) destruere: quāuis non desint qui arbitrent̃ circa exitum legis euangelicę inuētos: qui imaginum

Damasc.

b il

Anno,
713.

venerationem dānauerint: tanquam supersti-
tiosam & idololatrię propemodū accedentē.
Tamen post Martyrum gloriosa certamina:
& frequētes hēresum explosiones, adhuc im-
pietas illa sepe grassata est in ecclesiam, nam
philippicus qui occisis Iustiniano & Tiberio
diuis augustis Imperium occupauerat. a Ioā-
ne monacho hēresiarcha seductus, imagines
sanctorum a parietibus S. sophię ignominio-
se abrasit. Hunc non lōgo secutus interuallo
imperator Leo, qui cum a pōtifice dissentiret
occasionem iniuriandi quērens, ab apostata
seductus, edictum p̄posuit, vt omnes qui sub
Romano essent Imperio, omniū sanctorū an-
gelorum, & martyrum statuas atq; imagines
e templis eraderēt atq; auferrent, quas ille in
medio ciuitatis, cum imaginibus etiam salua-
toris & Marię cōbussit, cōtrauenientem pro
hoste Impii habendum. Et quia multi de po-
pulo, stultę huic impietati nō cōsenserunt, de-
collati sūt. Germanus quoq; patriarcha huic
errori aduersatus, eiectus est Anastasio in lo-
cū eius surrogato. Decretum illud aliquādiu
intermissum denuo renouat, & omnia simu-
lachra vel lignea vel ænea vel marmorea ad
se deferri iubet quæ incendit, nō deferentes,
capit & obtrūcat. Impio patri peior successit

filii Cōstantinus Impe. qui sacras vbiq; de-
molitus est imagines, Cōstantinum patriar-
cham impietati suę resistantē verberibus ne-
cavit, inq; locum demortui Nicetam spado-
nem sui sacrilegii participem suffecit, & Sabie-
num Bulgarorum regem quod in eradendis
imaginibus impietatem eius secutus fuisset,
armis depositis, in gratiam recepit, cum antea
eū bello preffisset. Propretor Cōstantini Eu-
nuchus qui Thraciam administrabat, trucu-
lentior Imperatore imagines crucifici & san-
ctorum deponi & cōcremari curabat, & om-
nibus ecclesiarum ornāmētis sub hasta diuē-
ditis, præcium Imperatori misit, quem Cōstā-
tinus per literas, hominē sibi adeo secundum
cor suum datū summis extulit laudibus. Coe-
git sacrilegus imperator synodum ex suę fari-
næ hominibus. CCC. &. XXX. Episcoporū
quam septimam ipse fecit nominari, sed Con-
stantiniana nomē obtinuit, in qua decretum
fuit sanctorū imagines, statuas, & simulachra
e templis auferenda. Leo paterni Imperii &
impietatis heres, imagines reliquas demoliri
iussit, & pœna capitis de nouo imaginem fa-
ciētem dānauit. Is direpto sacrario sanctę So-
phię, gemmis vndiq; Arreptis, magni ponde-
ris coronā fecit. Huius filius & ipse Constan-
b.iii.

tinus proauī: auī: & patris vel superans vel
equās impietatem: in deū & sanctos blasphe
mus: in matrem irreuerens. Mansit hæc lues
sub Nicephoro: Stauratio Michaelē: Leone
Armenico Imp. licet nō ita seuirēt sicut p̄ce
dētes quattuor Imp. re mitigata per Hierenē
Imperatricē religiosissimā foeminā: Irrepserat
hec pestis in germaniā quoq; Carolo magno
Imperii habenas moderāte p̄ ifelicē hominē:
foelicē nūcupatū: a quo hæresis illa deiceps
Foeliciāna ē nūcupata. Michael Traulī Imp.
Cōstantinopoli designatus oratores suos ad
Lotharium Imp. destinauit in Rotomagum
cōsulētes: qd de sacris imaginibus faciēdū cē
serent: abolēdæ ne: an restituendæ viderent.

¶ Romani pontifices Imperatoribus
imagines delētibus restiterūt. Cap. X.

DArrauimus ex ordine impietatem
malorū quā temere imaginū vsum
& ritū labefactare: ac omnino ex
tirpare annexi sunt: quē sancti patres non mi
nus strennue defenderunt: quē illi impugna
runt. Nā primo dū Philippicus Imp. imagi
nes erasisset: Constantinus pontifex Philip
pici & Ioānis Monachi sentētias velut a fide
alienas dānauit: vocato ad hoc Episcoporū
cōcilio in laterano: vbi error quoq; ille de ima

ginibus reprobatus est: & pōtifex sanctorum
patrum imagines: qui sex cōciliis approbatis
interfuerāt Cōstantinopoli i porticu S. Petri
curauit depingi. Cōstituit idē pontifex in cō-
cilio: ne imperatoris hæretici nomē: publicis
aut priuatis scriptis in ære: argento: plūboue
recipereſ. Hanc pontificis sententiā in sacrile-
gū imperatorē: deus ultione executus est: nā
in secūdo anno Imperii Philippicus ab Ana-
stasio imperio & oculis priuatus est: qui se fi-
dē sextæ Synodi & Romanæ ecclesiæ secutu-
rū pōtifici pmisit. ¶ Leonis impietati occur-
rit Greg. II. cognomēto iunior: qui nō modo
mādato Imperatoris nō obtemperabat: verū
etiā oēs catholicos admonebat: ne intantum
errorē: timore vel edicto principis vllō modo
dilaberent. Qua cohortatione adeo aīati sūt
Italiae ppli: vt paulū abfuerit: qui sibi aliū Im-
peratorē deligerēt: quominus autē id fieret:
autoritate sua obstitit Grego. & Rauēne sedi-
tione orta: cui magis obtēperādū esset Pōtifi-
ci vel Impatori: i ipō tumultu Paulus exarch⁹
cū filio occidebat. Qua calamitate dū sacrile-
gus Impator ab impietate sua nō desisteret:
quin nouo edicto: imagines tollēdas & cōcre-
mādas p̄cipet, Optim⁹ pōtifex cōuocato cō-
cilio patrū: heresim illam de tollendis imagi-

b. iiii.

nibus denuo (prædecessoris sui secutus vesti-
gia) dānauit, & Anastasiū sacrilegum Patriar-
chā sede priuauit, ac a diuino officio sūmouit
nisi ad catholicā fidē reuerteret, sepi⁹ p̄terea
vt sanctissimū virū decuit, lris Impatorē admo-
nuit, vt omissis quorūdā improborū erroribus,
verā tādē amplecteret fidē & abolere sanctorū
imagines desineret, quorū mēoria & exēplari
ad virtutē & imitationē excitarent hoīes, at
furdo fabulā narrabat. Scire te velī optime le-
ctor, quo nō a me cōficta credas, q̄ ad hysto-
riā pōtificū ptinēt, ea fore sumpta ex platina
Plerūq; verbatim, quando alios Chronogra-
phos intellexi, ei per omnia consentire, verū
si quæ ille omisit, ab aliis fideliter narrata vbi
proposito nostro deseruiebāt, intertexui fide-
lissime, quoniam hic nihil quæso nisi dei glo-
riam & sanctorum debitum honorem.

¶ Imaginum vsus, occasio fuit imperiū
in Germanos transferendi. Cap. XI.

Rosecutionis ordo ex postulat, vt
Germaniā nostram (O Germania
excellētiae & decoris memor) mo-
neamus, potissimam causam trans-
ferendi Imperiū a Græcis in Germanos, fuisse
se imaginū vsus, quē tanta malitia, impieta-
te, ac sacrilegio, nisi sūt tollere & extirpare, sa-

erilegi Græcię imperatores, q̄ res agitari cœ-
pit sub Gregorio secundo & annis ferme no-
naginta agitata est vsq; ad Leonē Pontificē,
meminerit ergo Germania huius accepti de-
coris, & gratum referat ecclesię, & imprimis
deo, atq; sacrilegos illos viros Belial Foelicia-
nos in foelicissimos hoies: qui imagines tollē-
das vel cōsulunt vel p̄dicant: velut a deo ab-
iectos: ac patrię hostes explodat ac exterminet.
Ne quod olim fuit vobis accepti Imperii
causa: occasio quoq; sit perdendi & gloriam
& imperium. Deus nō iridet: huiusmodi sa-
crilega inuenta: nunquā bonum sortita sunt
exitū. Ad nostrū ergo reuertamur institutū:
dum impius Imp. Leo saluberrimis monitis
Gregorii nō acquiesceret, Gregorio. II. mor-
tuo suffectus est illi in pōtificatu Gregorius
III. qui dum ab initio magnā (licet frustra) ac-
ciperet curam: de reuocādis Leone patre: &
Cōstantino filio AA. ad rectę fidei cultum:
imaginūq; restitutionē: tandē conuocato cō-
cilio: in Basilica S. Petri, imagines sanctorum
nō tollēdas decreuit: sed veneratione prose-
quendas iuxta p̄decessorū suorum Cōstanti-
ni & Gregorii. II. in cōsiliis decreta. Leonē ve-
ro Imp. sacrilegū, Imperio simul & cōmunio-
ne fidelium priuauit. Et vt notiores Germanis

**Sint isti Gregorii: sciant eos esse: qui S. Bonifa-
ciū martyre: legatū sedis apostolicę destina-
rūt in Germaniā: qui Idololatrias (quorū tūc
magnus adhuc in germania erat numerus: si-
cut a phrisonibus paganis vltio martyrio fuit
coronatus) ad fidē christi cōuertit. Moguntia
in archiepiscopale sedē (nā prius apud Vuo-
matia erat) erexit. Episcopatū Vuirzpurgeñ.
ac Eistetteñ. instituit. Baioariam in quattuor
parrochias distinxit (ita appellat Gre. papa)
Salisburgeñ. Patauieñ. Ratisponeñ. ac Frisin-
geñ. vnde is Bonifacius gregorianū legatus
ab oībus merito dicitur Germanorū aposto-
lus. Iam ergo pōtīfices animū ad Germanos
appulerāt: & sub hoc pontifice Gregorio. III.
accidit vt tunc primū tutela ecclesię ab impe-
ratoribus Constantinopolitanis ad Francos
Germanos trāslata sit. Nā dum luitprandus
longobardorū rex: pontificē bello immodi-
ce vrgeret: noluit pontifex ab imperatore Cō-
stantinopolitano auxilia petere: sicut haete-
nus ecclesia facere consueuerat: ob causas de
imaginibus iā cōmemoratas: quare ad Caro-
lū Marcellū magni Caroli auum cōfugit pō-
tifex: plegatos rogando vt Romæ & ecclesię
auxiliū ferret: qđ ille strēnue cōfecit: sic Ste-
phan⁹. II. papa Pipini filii Caroli Marcelli au**

xilium contra Astulphū implorauit: sic Ste-
phanus. 3. Adrianus. 1. & Leo. 3. opera & au-
xilio Caroli filii pipini vsi in ecclesie p̄tectio-
nē sacrilegis sp̄retis. Constantinopolitanis: tã
dē cleri & populi Romani assensu, Imperium
Leo papa in p̄sonã magnifici Caroli germa-
ni transtulit: apud quos hodie perseuerat: sic
Leo sacrilegus Impe. dum imagines crucifixi
& sanctorum tolleret: eraderet & demoliretur
deus ab eo & successoribus imperiū Roma-
num abstulit.

Quid mali euenerit imperatoribus
imagines tollentibus. Cap. XII.

Non minora damna sequentes sa-
crilegi tyrāni acceperunt: dum ve-
lut Gigantes: deum cœlo deturba-
re nituntur: imagines crucifixi &
sanctorum tollēdo Nam constantinum quin-
tum paterna imitantem sacrilegia: pontifex
Paulus. 1. per nuncios ac constantinopolim
destinatos: hortabatur vt sacras imagines &
statuas restitueret: id si facere recusaret: eidē
anathematis censuram minarētur: qua post-
ea pertinacem Imperatorem publice affecit.
Sabinus autem Bulgarorum rex: quod impie-
tatem Constantini fuisset secutus: adeo egre

tulerunt Bulgari de rege suo: vt eum occidere cogitarint nisi fuga sibi salutem Constantinopoli quaesisset. ¶ Stephanus quoq; papa iiii. habito in Lateraneñ. basilica concilio, destinatis a Carolo magno & aliis principibus christianis, pluribus ad hoc negotium episcopis, abrogauit Synodũ Constantinianã Constantinopoli habitam (quam sacrilegi septimã synodum nominare audebant) Et consensu patrum decretũ est, vt statuę & imagines vbiq; restituerentur & synodi constantinianę presvna cum Imperatore anathematizarunt, quod iuxta illos immortalis dei conditio peior fieret: quam hominum, quibus ob res bene gestas monumẽta eriguntur. At contempsit Tyrãnus excõmunicationis medicinam quẽ deus pro sceleribus suis in hoc quoq; mũdo, plagis afficere coepit, nam Elephãtiã morbo grauari coepit, ex quo adusti spumantisq; sanguinis vitio, putrida caro, neruos ossaq; destituens illum vbiq; vlceratũ, ad crudelissimũ & sua omni vita dignissimum pduxit interitũ. ¶ Sic Leo eius filius & impietatis heres: cũ primum religionem simularet a suis plurimũ amabatur, at cum paterna coepit imitari flagitia, & sacrarium sanctę Sophię auro, gemmis, & omni re preciosa spoliauit, mox diuina sub-

secuta est ultio, subitanea morte eū corripiente. Contra impiissimorum tamen imperatorū decreta, Leone mortuo Hirene religiosissima imperatrix cum filio cōstantino gubernacula Imperii suscepit, & primum sacra & religionis causas cōposuit, cōcilium nicenū. CCC. & L. episcopoz catholicorum colligendo, vbi salubriter cōstitutum est: vt qui sanctorum imagines delendas in ecclesia diceret: ppetuo anathemate notaret. Et synodus Cōstantiniana hic fuit condēnata. Mox sequēti anno, eosdē patres constantinopoli conuocauit, & voluit hanc synodum septimā dici nō constantiniana. Quāuis aliqui existimēt septimam illā approbatam fuisse sub Eugenio. ii. & Michaele Impe. Constantinopolitano.

¶ Heresis foelicianā imagines tollens in francfurt dānatur sub Carolo. Ca. XIII.

 A T Cōstātinus filius. VI. in ordine, improborum vsus consilio, saluberrimam Nicēni cōciliū abrogauit cōstitutionem: & exclusā matre solus tenuit imperium, in deliciis habēs plures excecāre plures necare sed Hyrene mater, filii flagitia non ferēs, impellente nobilitate, Cōstātinum captum, oculis priuauit, ac in carce

rem cōiecit, vbi impietatis suę & sacrilegii de-
bitas pœnas luit; & Hiręne imagies restituit.
Sic adriani pontificis & Caroli magni indu-
stria vix nata in Germania hæresis Fœliciana
extincta est: nam dum Carolus Hunos: Da-
nubianos quottidianis incursionibus mole-
stantes perdomuisset: ad Franciam orientalē
(vnde Francorum origo est) Germaniæ cum
pceribus suis puenit: & Anno salutis, DCC.
XCIII. Synodum ex Francis & Germanis in
Francfurt cōgregari curauit: vbi præsidētibus
Theophylatio & Stephano episcopis Roma-
næ & ap. sedis legatis: hæresis fœliciana con-
dēnata est: & sub anathemate inhibitum ne
quis sanctorum imagines vel eraderet: vel tol-
lendas doceret. Itaq; non vltius serpsit hæc
pestifera lues iam ab annis, DCCXXX. in
Germania nisi quod hoc anno gratię, M.D.
XXII. Si fama vera est: Fœliciani hæresis ab
Aquilone iterum panditur: Luddero: Carlsta-
to: & Melāchtone hominibus ab ecclesia dei
pręcisis: autoribus: sed optime sperādum est:
qui sacrilegos illos: imagies sanctorum depo-
nentes: suppliciis & pœnis afflixit: nec hos q-
dē euasuros: quin impietatis & sacrilegii meri-
tas pœnas luant. Et quēadmodum Carolus
magnus christianissimus princeps fœlicianā

hæresim repressit: ac Saxones ad fidem conuertit: ita diuus Cæsar noster Carolus maximus: rex catholicus iam renascētem hæresim āputabit. Et Saxones ne a fide catholica deficiant continebit. Quos autē Michael Traulli Constantinopolitanus ad Lotharium Imp. oratores destinauit: hos lotharius ad Sed. ap. remisit: ac quā omne fidei iudicium pertineret: qui ab Eugenio. II. instructi fuerūt: quinque consiliis: tribus Romanis: vno Niceno: & altero Francfordensi: damnatam esse hanc hæresim de tollendis Christi & sanctorum imaginibus: cohortatus eos: vt Imperatorē persuaderent de restituendis imaginibus.

¶ Decreta contra tollentes Imagines. Cap. XIII.

D Ac de causa Gregorius secundus grauitè reprehēdit Seruium Massilien. episcopū: quod imagines confregerat ad eum scribens. Perlatum ad nos fuerat: quod inconsiderato zelo succensus: sanctorum imagines sub hac quasi excusatione: ne adorari debuissent confregeris: & quidem quia eas adorari vetuisse: oīno laudamus: fregisse vero rephēdimus dic frater a

Non ha-
beo iam
ad manū
acta illa
synodorū
quia plu-
res volunt
illa tracta-
ta in. vi. sy-
no.
Hoc tamē
verissimū,
¶ Thara-
sius. vii. sy-
nodo ca-
tholicæ in-
terfuit.

quo factum esse sacerdote aliquando auditū
est; quod fecisti; aliud est enim picturam ado-
rare; aliud p. picturæ hystoriam; quid sit ado-
randum addiscere. Hac de causa in septima
Synodo (non illa Constantiana) iuramentum
super confringendis imaginibus; velut super
re illicita; fuit per patres irritum. i. eadē enim
sic legi. Actione quarta septimæ synodi Ioā-
nes apocrifarius orientalium sedium dixit. Si-
gnificat sermo patris nostri Sophronii; quod
melius sit iurantē periurare; quam seruare sa-
cramentum in fractione sacrarum imaginum
hoc autē dicimus: quia sacramento quidam
se excusant. Tharasius patriarcha dixit; quia
pater Sophronius nouerat bonitatē dei pro-
pterea transgredi voluit impium iuramentū.
Hic liquet ante tēpora gregorii a nullo factū
sacerdote; qui floruit sub anno gratie. D. CC.
quod nostri sacrilegi viri Ludder & Carlsta-
tus moliunt; & quod Synodus iudicauit ima-
ginum ablationē; rem fore adeo illicitam; vtsi
iuramento etiam firmata esset; tamen obser-
uari nō deberet; & nostri Cynici & Epicurei
Theologi acephali; etiam non iurati summis
viribus id conantur. Reperio p̄tereaynum ca-
nonem inscriptum Synodo Constantinopo-
litanae cuius hæc sunt verba. Sacratam ima-

ginem domini nostri IESV Christi, omnium liberatoris & saluatoris, æquo honore cum libro Euangeliorum sanctorum adorari decernimus. & infra Si quis ergo non adorat icona saluatoris Christi, non videat formam eius, quãdo veniet in gloria paterna glorificari & glorificare sanctos suos, sed alienus sit a communione ipsius & claritate. Videãt nũc Luder & criminis participes, quali anathemate sint percussi: sed qui in sordibus est inquit Ioãnes, sordescat adhuc.

¶ Rationes captiosæ quibus nituntur
Iconastiges. Cap. XV.

Irmatris nostris restat, vt aduersariorum robora cõfringamus & eorum fundamenta tollamus. Nã ex quinque præcipue videntur ansam tãti sceleris & impletatis arripuisse, Primo qm̃ Ezod.

Ezo. xx.

xx. vbi decalogus præceptorum dei traditur, imagines fieri prohibent. Non facies tibi sculptile inquit, neq; omnem similitudinem quæ est in cœlo desuper, & quæ in terra deorsum, neq; eorũ quæ sunt in aquis sub terra. Secun-

ci

Ioan. 4.

do quod Ezechias rex in scriptura laudatus,
quod nō fuerit post eum similis rex in Iuda.
hic tamen dissipauit excelsa, & contriuit sta-
tuas, & succidit lucos, confregitq; serpentem
æneum, quem fecerat Moyfes. iiii. Reg. xviii.
quem tamen dominus fieri iusserat. Accedit
ad prædicta quod saluatur. Ioā. 4. mulieri di-
xit. Mulier crede mihi, quia veniet hora quā
do neq; in monte hoc, neq; in Hierosolymis
adorabitis patrem, vos adoratis quod nesci-
tis, nos adoramus quod scimus, quia salus ex
Iudeis est, sed venit hora & nunc est, quando
veri adoratores adorabunt patrem in spiritu
& veritate, nam & pater tales querit qui ado-
rent eum, spiritus est deus, & eos qui adorāt
eū, in spiritu & veritate oportet adorare. Por-
ro multa incommoda & grauiā pericula vi-
dentur oriri ex imaginibus, Non solum peri-
culum idololatrię, poterit contingere, cū ho-
mo nimis cogitat de imaginibus & rerū cor-
poralium circūstantiis: vt propter fluxibilita-
tem phantasię, & in visibili hoste illudēte ac
cooperante deueniat a deuotis & piis cogita-
tionibus ad cogitatus impuros & obscenos a
spiritualibus ad corporalia & carnalia. Nam
in nudis sanctorum imaginibus, possunt faci-

le pericula imminere nimis ipsas contuentibus. Quis dubitat posse accidere, vt si imagini crucis diutius cogitando inhæreat vt crucifixus dominus euanescat, & ipse solus cum latronibus ibi permaneat. Ita & i turpi ac indecenti sanctarum virginum pictura contingere potest, quod ab imaginibus ad nepharias perueniunt cogitationes. Postremo quidem vir bonus & doctus (cuius nomē honoris gratia subiceo, vt vt valere me velit) forte nescius, hanc rem prius toties cōciliis definitam, pluribus hanc rem agit de tollendis imaginibus, primo inquit imagines prohiberi in uiolabili lege decalogi, diluit tamen hanc Iudeorum obiectionē Rursus instat. Nō solum execrabile scelus idololatriæ cauendum, sed etiam quicquid simpliciū conscientiam polluere posset, qualē dicit pestiferam & nephariam imaginum adorationē, quę omnē dei in nos cōmendationē, patrociniūq; p̄tinus repellit. Postea rationes a scriptorib⁹ ecclesiasticis p̄ imaginibus assignatas, potissimū a S. Thoma relicit, q̄a a nullo apostolorū: nec quauis canonica sentētia: eiusmodi imaginū cult⁹ statuit: immo summa incusatione & cōtēptu reiciit: iuxta illud apostoli. Et mutauerūt glo

riam incorruptibilis dei in imaginē corruptibilis hominis, & illud Fugite a cultu idolorū, id est imaginum. Vnde quia idolatrādi suspitio ad perennē ducit interitum, de permissio-
ne imaginum prodiens, ideo est deterior, quā ignorātia, obliuio, & deuotionis tepor. Et cō-
cludit quamobrem dicendum, imaginum ritum in sacro christianorum conuentu (veluti in vinea labruscam, in cultissimo tritici agro lolium) insanabilis consuetudinis corruptela geminauit. Existimat pręterea imaginum vsum non potuisse extirpari a gentibus ad simula-
chra assuetis, quia maluit insana ac torpida il-
lorum turba:piam christi religionem, quā in-
anem simulachrorum venerationem pręteri-
re. Cōsiliū suū postremo est illud. Verum hoc vnum, cōsulte tamen, censere audeo Mo-
do orthodoxa fide christi iam ad plenitudi-
nem redacta, non iniuria, imo condecens &
laudabile factu esset (nisi longeuę forte cōsue-
tudinis luxus reniteretur) templa oraculave a
sanctorum sculptilibus exuta construere, id si-
quidem ad hyperbolicos & ęthereos sancto-
rum spiritus hominum mentes extolleret, nō
corporeas manufactas imagines, quare & de
scandali periculo infirmos eriperet.

¶ Diluitur ratio prima, & qua ratione
imagines venerandę sunt explicatur.

Capitulum.

XVI.

S si illa recte fuerint expēsa,
abusus imaginum nō imagi-
nes prohibētur, quod ex pri-
mo loco liquet, vbi deus in
Exodo, non simpliciter pro-
hibet fieri sculptile, seu imagi-
nes, sed phibet fieri sculptile, cui diuinus cul-
tus, more idololatrarum exhibetur, nam post
verba allegata subdit textus. Nō adorabis ea
neq; coles, & sic tangitur ibi ratio decidendi.
Et quod hoc sit verū ex eo liquet. quod mox
sequenti Cap. X X V. iubet fieri imagines che-
rubin. Itaq; noluit deus vt populus alioquin
ad idololatrandum pronus: frequētem vsum
imaginum haberet: ne in vanitatem ethnico-
rum: sicut alias sepe euenit: dilaberetur. Licet
nunc non subsit tantum periculū in lege gra-
tię: vbi non sunt homines tā propensi ad ido-
lorum cultum. Et vnica & facilis est intentio
rectificās vsum imaginum: quo layci citra pe-
riculum vti possint: est: vt iuxta magni Basilii
dictum: cultum: venerationem: & obsequium

c iiii

Damasc.

non referāt in ipsam imaginem, sed in arche-
typum, in imagatum. ergo propter pronitatē
populi prohibuit deus imagines, & tamen sa-
cerdotes, de quibus non præsumebatur ta-
lis pronitas, habebāt intra sancta sanctorum
imagines cherubim angelorum, vt talium in-
tuitu, in cōtemplatione celestium, mens sum-
mi sacerdotis eleuaretur. Hanc solutionē pul-
chre pertractat Damascenus, quam differen-
ter Iudei & Græci sacrificauerint, ita differen-
tes sint ethnicorum & christianorum imagi-
nes. Ethnicorum erant demoniorum habita-
cula, in quibus stulti pagani diuinitatem late-
re sunt arbitrat. Christianorum imagines sunt
Christi Marię ac sanctorum rēpresentationes.
Vt enim neq; materiam ex qua scriptum est
Euangelium, sic nec crucis materiam adora-
mus, sed quod typo, figuraq; exprimitur. Ser-
uant itaq; christiani intentionem legis & le-
gislatoris dum imaginibus vtuntur velut in-
structoriis, monitoriis, ac excitatoriis, nō ac si
aliquid latentis diuinitatis in se habeant. Hu-
iusmodi differentiam signorum etiam assi-
gnat Augustinus lib. III. de doctrina christia-
na Cap. viii. & ix. Signa inutilia deorum gen-

tilium reiiicit ecclesia imagines Christi & sanctorum ac sacramentorum in deum & sanctos relata acceptauit.

¶ Et pie & docte videtur michi sensisse Augustinus in alio loco li. XXII. de ciuitate dei. Dum idolorum cultum ciuitatem diaboli eieturus, docet martyres digne honorari quod multa miranda a deo obtineant, in hunc finem vt verus deus colatur. Et duo omnino verba, ibidem silentio preterire non possum. Vnum est quod inquit de miraculis sanctorum faciunt autem ista martyres, vel potius deus, vel orantibus aut cooperantibus eis, vt fides illa proficiat, qua eos non deos esse nostros, sed vnum deum habere nobiscum credamus. Aliud cum dicit. Nos martyribus nostris non templa, sicut diis, sed memorias sicut hominibus mortuis quorum apud deum viuunt spiritus, fabricamus, nec ibi erigimus altaria in quibus sacrificemus martyribus, sed vni deo & martyre & nro, sacrificium imolamus. Ad quod sacrificium sicut homines dei, qui mundum in eius confessione vicerunt, suo loco & ordine nominantur, non tamen a sacerdote qui sacrificat, inuocantur. Deo quippe non ipsis

sacrificat: quanuis in memoria sacrificet eorū
quia dei sacerdos est, non illorum. Hęc succo
cissima verba docti perinde ac sancti patris
Augustini, afferre placuit, quod non solum
doceāt qua ratione sanctorum imagines, sed
& ipsi quoq; sancti venerādi sint. Quicquid
enim Augu. attigit, semper docte & prudēter
absoluit, quanuis aliqui, omnia iudicare volē
tes, pluribus gradibus ei Hieronymum ante
ponāt. Sic patet intellectus Synodi (siue sex
ta fuerit siue septima, modo non sit illa con
stātiniana) vbi inquit. Venerabiles imagines
christiani non deos appellant, neq; seruiunt
eis vt diis, neq; spem salutis ponūt in eis, neq;
ab eis expectant futurū iudicium, sed ad me
moriam & recordationem primitiuorum, ve
nerantur eas & adorant, sed non seruiunt eis
cultu diuino, nec alicui creaturæ. Sic habe
mus, quomodo non debemus sculptile face
re, quod colamus & adoremus pro deo.

ORATIONES DE SERPENTE
æneo, & quod adorare debemus
in spiritu & veritate, imagines
non tollunt. Cap. xvii.

VOD porro de serpēte obii-
citur, adeo vsum imaginum
non reiicit, vt quam maxime
confirmet. Nam cum domi-
nus in Exodo prohibuisset
fieri sculptile, tamen mox Nu-
meri. XXI. locutus est dominus ad Moysen,
fac serpētem æneum, & pone eum pro signo
qui percussus aspexerit eum, viuet. Exinde
deum hic iussisse fieri sculptile, sed pro signo
id haberivoluit, vt clara verba explicant. Qd
cum populus in idololatriam propēsissimus
postea serpentem non pro signo teneret, sed
pro deo coleret, iuste Ezechias id destruxit,
quod iubente deo fuerat factum, ecclesia au-
tem in primo perseuerat instituto, Imagines
pro signo, non pro deo habens, Ideoq; perse-
ueret imaginum vsus, Alioquin si alicubi ple-
becula, imaginem non pro signo, sed deo ha-
bere niteretur, destruenda esset imago. Nam
sic recte colligit Stephanus papa, si veteres
aliqua inculpate fecerunt, quæ per posteros
in errorem vertūtur & superstitionem, huius-
modi sine tarditate aliqua & cum magna au-
toritate, a successoribus destruūtur. Ita & sal-
uatoris verbum, Imagines non excludit, veri

Nume. 21

Step. pa.

enim adoratores, per imagines vel moniti vel
instructi, adhuc adorant in spiritu & veritate.
Si orationes ad prototypum iuxta diui Basi-
lii institutum, referunt. Vbi cumq; enim oret ho-
mo, spiritu oret, & veritate: maxime in lege gra-
tiae exclusis figuris Moysaeycis, & dispulsis te-
nebris ac falsitatibus gentilibus: talis erat etiam
David cum inquit. Appropinquet depreca-
tio mea in conspectu tuo domine, iuxta elo-
quium tuum, da mihi intellectum. Et nihil-
ominus verum est quod inquit. Adorabo ad
templum sanctum tuum in timore tuo. Talis
erat Ezechias apud Esaiam Obsecro te domine,
memento quod coram te ambulauerim in ve-
ritate & corde perfecto: & quod bonum est in oculis
tuis fecerim. Talis erat S. Paulus, Orabo
spiritu orabo & mente, perfallam spiritu, perfallam
& mente. Nam qui sic per spiritum, externas
vellet excludere imagines, pari ratione & sa-
cramentorum signa corporea se cluderet, om-
nes religionis caeremonias, immo litteras ac
scripturas cum omni oratione vocali, quare per
imagines non prohibemur, sed excitamur in
spiritu & veritate adorare deum.

¶ Aliae rationes contrariae diluuntur, cum
peroratione. Cap. Vlti.

Dic non impēdio refellitur quarto loco adductū, quia improbat immodestiam pictorum, nimis licentiosæ interdum huiusmodi imagines afformātium, improuidētiam quoq; orātium aliquando: non enim imaginis vsus vel intuitus hoc operatur: quod assumitur: sed nimia inhæsiō meditantis: per quā & cor orantis impediť: ne sursum feratur: quasi funibus circunligatū: aut deorsum per impuros cogitatus trahitur. Quare pro signo tantum debet fidelis vti imaginibus: vt per has instruat: moneatur: & exciteť: per quas mox euehatur in spiritu: ad deum & sanctos cogitandos, Alioquin si morosior circa signum extiterit (vt arguēdo assumiť) non mirū si signatū amittatur: plura symbola & exempla in hanc rem affert Ioan. Gerson: christianissimus Cācellarius in libro de exercitiis secretis deuotorum simpliciū: quæ omnia possent huc transplantari: sed breuitatis studio ad eum locum delego studiosum lectorem. Vnde oportet fidem per imagines: sine imaginibus in spiritu & veritate deum adorare. De viro illo bono: iudicandum est secundū ibi conclusa quibus testat, se oīa sua referre ad iudiciū eccle

Gerson.

fiæ, cum qua vult viuere, sapere, & requiescere. Ideo errata illa, in optimo sensu sunt interpretanda, quanuis is non ea sit erga me vsus humanitate, qui nihil huiusmodi merentem tot affecerit iniuriis, sed deus misereatur nostri & parcat nobis. Ad illud ergo quod primo assumit, cauendum quod simplices scandalifat. Non admitto Imagines scandalifare simplices, quoniam vnica & facili directione rectificant vsus imaginum, si referant in imatum, pestifera autem est imaginum adoratio, sicut idololatræ adorant, quasi sit aliquid diuinitatis in eis, vt supra latissime differuimus. Deinde male reiicit S. Thomæ rationes, cui alioquin plura tribuere solet quoniam superius docuimus: hunc imaginum vsus ab ipso Christo & apostolis in ecclesiam emanatum. Quod apostolum de symulachris idolorum affert: hoc non officit sanctorum imaginibus: vt ex Damasceno & Augustino differetiam colligimus. Vnde ei expositionem nõ admittimus. Fugite a cultu idolorum id est imaginum: cum non omnes imagines sint idola (nisi cherubim i ppiciatorio dicat esse idola) licet omnia idola sint imagines. Ita inaniter timet idololatræ suspicionem ex imagini-

bus: nisi forte a sue gentis hominibus: iudeis:
sed cū illi cęci sint & obstinati: vt ismet de eis
conqueritur: tantum bonum ex imaginibus
proueniens: non debet impediri: propter finis
stram iudeorum interpretationem: quoniam
si vellēt auscultare, facile eis daretur vnica di
rectio. Vsum imaginum ab idololatria exclu
dens: sed aures habent: & nō audiunt. Ita fal
sum est quod ille suspicatur a gentibus apo
stolos non potuisse auellere imaginum vsum.
Hoc enim nullibi comperit: ideo eadem faci
litate contemnitur: qua dicitur immo opposi
tum superius luculenter ostendimus. De con
silio suo: valeat: quoniā quod ecclesia in quibus
que conciliis: magno prehabito & maturo cō
silio: determinauit: non conuenit per ecclesie
insertum suo nouo consilio infringi: quanuis
omnino credam: eum ista bona scripsisse in
tentionem: & eum filium obedientem eccle
sie agnosco. Liquet ergo: vsum imaginum in
ecclesiam minime tollendum: vt qui autorem
Christum & apostolos habeat: & totam ec
clesiam in quinque conciliis approbatricem:
quantumuis sacrilegi imperatores: hunc an
nis Centum impugnauerint. Imagines ergo
crucifixi, & sanctorum in vfu teneamus: quo

his instruamur: & eorum frequētem habeamus memoriam: quo sancti & electi dei apud misericordiarū patrem: nostri memores sint eorum precibus & meritis: vt aliquando eorum conciuēs efficiamur: in secula Deum benedicentes,

AMEN.

¶ Finita hæc Eccliana sententia
viii. Martii. Anno gratiæ
M.D. XXIII.

¶ SOLI DEO GLORIA.

